

Van: Oogvereniging | Twente en Oost-Gelderland
<twenteoostgelderland@oogvereniging.nl>
Aan: "gemeentebestuur@hellendoorn.nl" <gemeentebestuur@hellendoorn.nl>
Datum 7-9-2014
Onderwerp: WMO 2015 en Participatiewet
Bijlagen: Standpunten Oogvereniging transitie.pdf; WMO- ondersteuning voor(doof)blind en en slechtzienden-oogvereniging.pdf

Aan het College van Burgemeester en Wethouders, de Gemeenteraad en de adviescommissie WMO van de gemeente Hellendoorn

Oogvereniging Nederland, Regiogroep Twente Oost Gelderland
Secretariaat: Mevr. C. Olde Nordkamp
Sparstraat 39
7572 TN Oldenzaal
Tel. 0541-518977
Email: twenteoostgelderland@oogvereniging.nl

Betreft;
Aandacht in de WMO voor slechtziende, blinde en doofblinde medeburgers.

Oldenzaal, 05-09-2014,

Geachte heer/mevrouw ,

Namens het bestuur van de oogvereniging, de cliënten in het revalidatieproces bij Bartiméus en alle (doof)blinde en slechtziende medeburgers vragen wij uw aandacht.

Al langere tijd is het bekend dat er een stelselwijziging aankomt met betrekking tot de AWBZ en WMO. Op verschillende fronten wordt gewerkt aan een passende, toekomstbestendige en beheersbare positionering van de zorg en dienstverlening aan mensen met een zintuiglijke en communicatieve beperking. De verwachting is dat er een groot deel van de zorg en revalidatie overgaat naar de ZVW. Echter de activiteiten gericht op participatie worden ondergebracht bij de WMO. Over dit laatste punt willen we graag de focus leggen.

De huidige functie begeleiding individueel en op groepsniveau (nog AWBZ) biedt ondersteuning in de thuissituatie bij de doelgroep of op locatie bij een groepsactiviteit. Bijvoorbeeld er wordt begeleiding-groep aangeboden voor doofblinden en voor een groep slechtzienden en blinden in de regio. In de revalidatie bij Bartimeus en Visio worden nu trajecten aangeboden die niet meer vanuit de ZVW gefinancierd mogen worden. Te denken valt aan de gespreksgroepen, lotgenoten contacten en activiteiten op het gebied van tijdbesteding.

Geheel of gedeeltelijk komen er activiteiten onder de WMO te vallen. Sommige producten worden misschien landelijk ingekocht. Toch is en blijft het onze zorg hoe de kennis en expertise over de slechtziendheid en doofblindheid bij de medewerkers van de gemeente die beleid schrijven of uitvoerend de gesprekken voeren op goed niveau komt en blijft.

Wij maken ons zorgen omdat de aandoening vaak verborgen is. Bij velen valt het niet op dat er sprake is van een visuele beperking. Er is dikwijls sprake van ontkenning, vermijding en ook duidelijk communiceren over de oogaandoening is voor velen een lastig fenomeen. Ook is het niet zichtbaar dat vaak al veel is opgezegd op het gebied van participatie. Te denken valt aan opzeggen van de sportactiviteit, een vereniging omdat bijvoorbeeld het gebouw niet toegankelijk is (verlichting, bereikbaarheid, verduistering ect), mensen niet meer herkend worden, de uitnodigingen niet meer te lezen zijn en de websites niet of beperkt toegankelijk is gebouwd. Ook het vervoer is een probleem geworden omdat fietsen, auto rijden en voortbewegen op onbekende plekken niet meer zelfstandig gaat. Reizen met het OV is voor een deel van de doelgroep een hachelijk avontuur. Bovenstaand maakt duidelijk dat het belangrijk is om niet vanuit de aandoening of beperking te redeneren maar dat de mens als uitgangspunt nemen ook hier erg belangrijk is.

Echter kennis van zaken lijkt onontbeerlijk. De ervaring leert dat ook naast betrokkenen de oogaandoening moeilijk kunnen begrijpen. Er wordt op de mantelzorger dikwijls een groot appél gedaan. Denk aan praktisch ondersteuning maar ook het aanpassen aan de veranderende omstandigheden is een pittige opgave voor velen.

Omdat slechthoortheid-blindheid en doofblindheid ingrijpt op nagenoeg alle levensdomeinen zal de zorg en ondersteuning zich op het snijvlak care en cure bevinden. Ook de toegankelijkheid (gebouwen, websites, openbare ruimte) is een belangrijk aandachtsgebied. Als oogvereniging willen we graag een klankbord zijn voor beleidsmakers. Onze zorgen en aandachtspunten willen we daarbij graag toelichten. Ook wij hebben behoefte aan informatie en de behoefte meegenomen te worden met de ontwikkelingen in de WMO voor onze doelgroep.

Voor uitvoerenden en anderen in uw organisatie organiseren wij graag met Bartimeus scholingsbijeenkomsten om met simulatiebrillen een moment te ervaren hoe het is om niet te zien of anders te zien. Verder hebben wij behoefte om informatie te geven over de ondersteuningsvormen waar behoefte aan willen we graag belangrijke aandachtspunten over het voetlicht brengen.

In de bijlage vindt u 2 documenten. Het betreft standpunten geformuleerd door de Oogvereniging Nederland en de WMO ondersteuning voor (doof)blinden en slechthoorden.
De documenten ondersteunen deze brief op meer inhoudelijk niveau.

Voor vragen verwijzen we u graag naar de secretaris van de oogvereniging, Voor de adresgegevens zie het briefhoofd of de voorzitter de heer H. Wildekamp:
T: 074-3761789.

Met vriendelijke groet,

Bestuur Oogvereniging Nederland, Regiogroep Twente Oost Gelderland,
Mede ondersteunt door mevrouw A. Bronzewijker, maatschappelijk werker Bartiméus

Standpunten Oogvereniging

Inleiding

De Oogvereniging spreekt namens haar leden en bestuur met verschillende partners, overheden en zorgorganisaties. Belangrijk is dat we als Oogvereniging gedragen standpunten hebben om op verschillende niveaus de belangen van mensen met een visuele beperking, een oogaandoening of doofblindheid goed te kunnen behartigen. Belangrijk is dat we als Oogvereniging een eenduidig verhaal geven, een krachtige boodschap hebben en het signaal en het belang van goede zorg samen kunnen vertellen en uitdragen.

Wat willen we met deze standpunten bereiken?

Deze standpunten geven de houvast en samenhang. Een ieder die vanuit de Oogvereniging invloed wil uitoefenen op zijn eigen gemeente, zorgaanbieder of vanuit een WMO-raad of patiëntenplatform kan onderstaande punten gebruiken. Je kunt de punten gebruiken om beleid te toetsen; zijn de standpunten terug te zien in gemeentelijke stukken? Je kunt ze gebruiken voor discussie: 'De WMO-Raad vindt het voor mensen met een visuele beperking, een oogaandoening of doofblindheid belangrijk dat.... , hoe wil een wethouder daar invulling aan geven?'

Samenhang

De standpunten moeten het kader zijn van verdere informatie. In maart 2014 is er een stuk aandachtspunten "Wmo-ondersteuning voor (doof)blinden en slechtzienden" uitgebracht. Dit is een meer beschrijvende lijst die handvatten biedt voor de uitvoering.

De Oogvereniging heeft de volgende standpunten of uitgangspunten met betrekking tot de transitie en transformatie van de (oog) zorg, behandeling en specialistische begeleiding voor mensen met een visuele beperking, een oogaandoening of doofblindheid:

1. Het gaat om de mens; de zorgvrager staat voorop.

2. Het is belangrijk dat er een sluitende zorgketen is en dat maatwerk geboden kan worden; met het accent op 'algemeen daar waar het kan, specifiek daar waar het moet'

Wij onderschrijven de gedachte dat zorg en ondersteuning dicht bij mensen georganiseerd moet worden. Vanuit het principe algemeen als het kan, zal een deel van de ondersteuning van onze achterban georganiseerd worden vanuit reguliere voorzieningen. Binnen de reguliere voorzieningen dient er aandacht te blijven voor de visuele beperking of doofblindheid.

Aandachtspunten zijn:

- De grens van zelfregie en belasting van het netwerk
- Mogelijke progressie van de oogaandoening en gehoorproblemen
- Eventuele bijkomende lichamelijke beperkingen en/of chronische aandoening

3. Persoongebonden Budget (PGB) moet behouden blijven, naast zorg in natura

4. Werk als gemeente aan een inclusieve samenleving; maak gebruik van 'design for all' en zorg dat openbare gebouwen en openbare ruimte toegankelijk, veilig en schoon zijn.

Geen obstakels, goede geleidelijnen waar nodig, veilige oversteekplaatsen met verkeerslichten voorzien van rateltickers en zebrapaden.

- houd de richtlijnen aan voor een toegankelijke openbare ruimte
- houd de richtlijnen aan voor geleidelijnen
- houd de richtlijnen aan voor toegankelijke openbare gebouwen

5. Het is van essentieel belang dat gemeente, zorgverzekeraar en landelijke overheid nadenken over hun informatievoorziening. Denk verder dan alleen en informatiebrief. Maak informatie toegankelijk en zorg dat deze in begrijpelijke taal geschreven is en in verschillende leesvormen verspreid wordt.

- Extra aandacht is er nodig voor wijkinformatie; meeste gemeentes hebben papieren wijkfolders/wijkkrantjes
- Extra aandacht is er nodig voor toegankelijke websites en het digitale loket. Houd de webrichtlijnen aan van Keurmerk Drempelvrij.

6. Eenzaamheid en sociaal isolement dient voorkomen te

7. Zorg, ondersteuning en participatie dienen integraal bekeken te worden.

Energiebalans en belasting is een belangrijke indicator voor de mate van kunnen meedoen. De kans op overbelasting is voor iemand die blind, slechtziend of doofblind is groot.

Tot Slot

- **Voor meer concrete uitwerking is naast deze standpunten ook een document met aandachtspunten:** Wmo-ondersteuning voor (doof)blinden en slechtzienden
- **Aandacht voor iedereen (AVI)**
In het programma 'Aandacht voor iedereen' krijgen Wmo-raden en lokale en regionale belangenorganisaties, maar ook cliëntenraden AWBZ en Wwb-clieëntenraden informatie en advies van de landelijke patiënten-, gehandicapten- en ouderenorganisaties en de koepel van Wmo-raden. Zo kunnen zij een stevige gesprekspartner zijn voor gemeenten en zorg- en welzijnsaanbieders bij de transitie van de AWBZ-begeleiding naar de Wmo
<http://www.aandachtvooriedereen.nl/>
http://www.aandachtvooriedereen.nl/index.php?option=com_customproperties&task=tag&bind to section=5%2C6%2C7%2C8%2C9%2C10%2C11%2C12%2C13%2C14&tagId=31&Itemid=1

Wmo-ondersteuning voor (doof)blinden en slechtzienden

Welke ondersteuning vragen mensen die slechtziend, blind of doofblind zijn? En hoe kan de gemeente via de Wmo hierin voorzien? Een alles omvattend overzicht van aandachtspunten voor de gehele doelgroep (doof)blinden en slechtzienden is niet te geven. De mate waarin mensen extra begeleiding en/of zorg nodig hebben hangt namelijk af van veel factoren. Bijvoorbeeld de levensfase waarin mensen zich bevinden, of ze getrouwd zijn, en of wel of geen partner met een visuele beperking hebben. Toch zijn er zaken die gelden voor veel (doof)blinden en slechtzienden.

Om wie gaat het eigenlijk?

Er zijn in Nederland zo'n 300.000 tot 350.000 mensen met visuele beperkingen. Die groep is heel divers: geen blinde is gelijk. Er zijn vele vormen van slechtziendheid en iedereen kan een oogziekte of auditieve beperking krijgen. Oogziekten en auditieve beperkingen maken nu eenmaal geen onderscheid tussen jong en oud, arm of rijk. Daarom komen (auditief)visuele beperkingen in verschillende mate en combinaties voor in alle lagen van de bevolking.

Zo is er een grote groep ouderen die naast de beperking, ook andere kwalen heeft. En meer dan de helft van alle mensen met een verstandelijke beperking, heeft daarnaast ook een visuele beperking.

De groep kinderen met een visuele beperking is relatief klein, maar hun beperking is vaak groter en ingrijpender. Een visuele beperking maakt bijvoorbeeld het 'volgen' van een opleiding erg ingewikkeld. Daarnaast komen er ook steeds meer visueel (auditief) beperkte moeders en vaders, en ook de groep alleenstaande maar zelfstandig wonende studerende of werkende mensen met een visuele beperking neemt toe.

Aandachtspunten vanuit (doof)blinden en slechtzienden

Om te beginnen is het bij het denken over Wmo-ondersteuning belangrijk om te denken vanuit de mens en niet vanuit de beperking. Een mens kan aangesproken en uitgedaagd worden op zijn persoonlijkheid, eigen kracht en eigen regie. Iemand uitdagen op zijn of haar beperking is onmogelijk.

Zorg en/of begeleiding

Mensen met een visuele (en auditieve) beperking zijn vaak huiverig voor wisselende personen die de ondersteuning of begeleiding verzorgen vanuit de Wmo. Door de beperking speelt het aspect vertrouwen veel zwaarder dan bij ziende mensen. De afhankelijkheid van degene die ondersteunt wordt hierdoor groter. Dit speelt op uiteenlopende terreinen zoals bij de ondersteuning bij de administratie, bij

persoonlijke verzorging, bij het pinnen, bij het doen van boodschappen, maar ook als er huishoudelijke hulp geboden wordt.

Dat vertrouwen is extra belangrijk als de ondersteuning door vrijwilligers wordt gegeven en niet door professionals. Immers er wordt verwacht dat steeds meer taken door vrijwilligers worden overgenomen. Doofblinden en slechtzienden zijn huiverig voor het inzetten van vrijwilligers, omdat dan de continuïteit van een dienst niet gewaarborgd is en omdat de privacy in het gedrang kan komen.

Veel mensen die een visuele beperking hebben, maken gebruik van een klein persoonsgebonden budget (pgb, minder dan 10 uur). Dit is voor hen voldoende om zelfredzaam te kunnen zijn. Ook weten ze zo zeker dat een vaste persoon de begeleiding biedt. In het kader van eigen regie is het wenselijk als mensen op deze manier regie kunnen houden.

Het inzetten van een regisseur kan helpen om te komen tot een betere aansluiting tussen leefdomeinen en hulpverleners. In de meest ideale situatie is dit de persoon zelf, als dit niet mogelijk is, dan kan het iemand uit het eigen netwerk zijn en pas als er niemand is vanuit het netwerk kan een professional deze rol op zich nemen.

Netwerk

Voorop staat dat hulpvragen het beste binnen het eigen netwerk opgelost kunnen worden. Maar vaak hebben mensen al voor deze oplossing gekozen. Het is dan de vraag in hoeverre het netwerk verder belast kan en wil worden. Zeker omdat oudere mensen met een visuele (en auditieve) beperking vaak een klein sociaal netwerk hebben, is het verbreden van het eigen netwerk een terugkerend aandachtspunt tijdens het keukentafelgesprek. Dat laat echter ook zien dat het bij oudere mensen niet vanzelfsprekend is dat een beroep op dat netwerk gedaan kan worden.

Informatie

Informatie maakt mensen minder kwetsbaar. Maar vaak hebben mensen met een visuele of auditief/visuele beperking een informatieachterstand ten opzichte van de rest van de bevolking. Weinig websites zijn makkelijk toegankelijk. Vaak kunnen hulpmiddelen, zoals spraaksoftware en braileregels, webteksten niet herkennen of lezen, en is navigeren zonder muis niet mogelijk.

De informatieverstrekker heeft weliswaar de zorgplicht om na te gaan of zijn informatie de doelgroep ook bereikt, maar dit wordt onvoldoende nageleefd. Zo zijn er wel richtlijnen voor toegankelijke websites, maar deze zijn helaas niet verplicht. En lang niet altijd wordt informatie via verschillende kanalen aangeboden: dus niet alleen via een website, maar ook telefonisch of aan mantelzorgers.

Participatie en vervoer

Veel mensen met een visuele (en auditieve) beperking zijn nu vooral actief in de eigen doelgroep. Het zou goed en mooi zijn, ook voor het vergroten van hun sociale netwerk, als meer mensen breder zouden participeren. Zo is zelf actief zijn als vrijwilliger in het kader van participatie en netwerkvergroting een belangrijk punt. Dit vraagt om goede algemene voorzieningen en waarschijnlijk ook om extra menskracht en middelen. Bijvoorbeeld bij het verdelen van taken, de aanschaf van hulpmiddelen, ondersteuning bij informatievoorziening, het regelen en uitvoeren van vervoer, en de extra begeleiding die soms nodig is.

Om te kunnen participeren is reizen belangrijk. Voor mensen met een beperking in zien (en horen) is zelfstandig reizen vaak lastiger en zeker niet alle mensen hebben

dezelfde vervoersbehoefte.

Een extra probleem is de verschraving van het openbaar vervoer (OV) in veel gebieden. Ook de problemen met de OV-chipkaart zijn geen positieve stimulans om van het OV gebruik te maken. Anderzijds, ook bij het speciale taxivervoer zijn er tal van belemmeringen. Er komen steeds minder reiskilometers beschikbaar, je kunt er niet op rekenen dat de taxi op tijd komt (als hij al komt) en regelmatig worden geleidehonden geweigerd.

Professionals

Ambtenaren, gemeenten, Wmo-raden en andere professionals hebben vaak geen goed beeld van de mogelijkheden en de behoeften van (doof)blinde en slechtzienden mensen. Daarom is goede informatievoorziening over deze groepen mensen een punt van aandacht. Alleen dan lukt het om per 1 januari 2015 te komen tot een goede aansluiting tussen de domeinen Wmo, Zvw en de Wlz als opvolger van de AWBZ. Immers, slechts als deze domeinen goed op elkaar aansluiten, kan de participatie van mensen met een visuele (en auditieve) beperking vergroot worden. Mensen met een visuele (en auditieve) beperking maken vaak buiten de Wmo ook gebruik van specialistische begeleiding en/of revalidatie via de revalidatie-instellingen, die wordt bekostigd via de Zvw. Daarnaast maken mensen die problemen hebben met zien (en horen) bijna altijd gebruik van hulpmiddelen die meestal bekostigd worden uit de Zvw. Welzijn van een individu, participeren en de benodigde voorzieningen hangen onlosmakelijk met elkaar samen.

Tot slot

Meedoen in de samenleving is niet voor iedereen hetzelfde. Participatie wordt door ieder mens anders ingevuld, dus ook door (doof)blinde en slechtzienden mensen. Hoe en hoeveel mensen willen participeren, blijft een individuele keuze. Participatie valt en staat met hoe gemeenten luisteren naar mensen met een visuele (en auditieve) beperking en hoe algemene voorzieningen en hun begeleiding wordt vorm gegeven.

[auteur: Marianne Klein, themacoördinator Werk en Wmo Oogvereniging]